

בית (יהודי) קטן בערבה

החוזה המשפחתית של משפחת קאלוף. עומדת במרכז: רחל קאלוף.

באותה התקופה קבע החוק האמריקני כי אזרח שיוצא להחזיק מעמד ולעבד את האדמה במשך חמש שנים, יזכה בבעלות על שטח האדמה שהוא יושב עליה. משפחת קאלוף, כמו משפחות אחרות באזור, ראתה בכך בלשונה של רחל "מתנת האל לאנשים חסרי פרוטה שלא יכלו לקנות לרכוש אדמה" (קאלוף, עמ' 22 [התרגום שלי - א"ש]).

עם הגיעה הדדעוזה רחל מגסותם של בני משפחתה החדשים, מן הנשים הלבושות בגדים שרק איכרים פשוטים היו לובשים כמותם במולדתה ומאחייניתה לעתיד, שמעולם לא היה ברשותה זוג נעלים. אך ההלם הגדול ביותר היה הלילה הראשון – ולאחר מכן אף אלו שאחריו – עת נאלצה לבלות בבקתה זעירה עם חמיה וגיסה, אחיו פגוש ודודנית. זאת, משום שהבקתה המיועדת לה ולאברהם, שהייתה מרוחקת חמישה מיל, איבדה את גגה ברות, וברשות המשפחה לא היה די כסף לרכישת מסמרים לתיקון הגג...

קירות בוץ ומכות ברד

תכונתה הבלוטת ביותר של רחל בספורה היא תושיתת: יומיים לאחר הגעתה היא מדהימה את המשפחה כאשר היא מאלתרת נר בוץ עם פתיל-סמרטוט משוך בחמאה, בהמשך היא מוצאת צמחים שונים להעשיר את מזונה הדל, ולא מהססת לטעום – לעתים תוך סיכון לא מחויב – צמחים שונים הגדלים סביב הבקתה. בעת הפירת המרתף מתחת לבית היא משתמשת בבוץ לטיוח הקירות

אחת הפרשות העלמות בתולדות ההתיישבות החקלאית של יהודים ברחבי העולם, היא סיפור התיישבותן של משפחות יהודיות בחוות חקלאיות מבודדות בקצות ארצות הברית. "סיפורה של רחל קאלוף" הוא ספר הזיכרונות של אישה יהודייה, מתיישבת חקלאית בערבות צפון דקוטה. בלשון עשירה ובהומור מרשים מספרת קאלוף את סיפור חייה, השופך אור על חיי היומיום ועל המחשבות והרגשות של חקלאית חלוצה יהודייה באמריקה. הסיפור נכתב במקור ביידיש ב-1936, כשקאלוף עצמה הייתה בת 60, ובנה תרגמו לאנגלית בשלהי המאה ה-20.

רחל קאלוף נולדה ב-1876 בעיירה אוקראינית דרומית לקייב. בהיותה בת ארבע מתה אמה, ובהמשך עזב גם האב אותה ואת אחיה הצעירים, תוך שהוא מחלק אותם בין קרובי משפחה. כשמלאו לה 18 החליטו דודיה לדרך אותה לבחור שהיגר זה מכבר לאמריקה, לאחר שהיא עצמה התאהבה קודם לכן בבן הקצב, ואימה בכך להמיט חרפה על המשפחה כולה...

לאחר מסע רב תלאות הגיעה קאלוף לאמריקה ופגשה לראשונה באברהם, העתיד להיות בעלה. השניים שהו בניו יורק שבועיים, ובמהלכם הציב אברהם בפני רעייתו המיועדת את הבחירה אם להיפרד מעליו או להינשא לו כמתוכנן. רחל, מצדה, חשה שהוא אדם הגון, והחליטה להינשא לו. בני הזוג נסעו ברכבת לעיירה Devils Lake שבצפון דקוטה, שם פגשו את משפחתו של אברהם, ויחד נסעו בעגלה על פני הערבה השוממה, אל נחלתם המיועדת.

משפחת קאלוף

מתאספים לתפילת חג בציבור בחוות המשפחה

השנייה נכוחתה עם לידתה ממכסה התנור שהושם במיטה כדי לשמור על היוולדת מקיפאון; ועוד קשיים ותאונות לרוב. כאשר גססה אחת מבנותיה ממחלה, חששה רחל בעיקר מפני "זאבי הערבות" – כנפיה של שודדי קברים קניבלים. בסופרה מציינת קאלוף כי הקושי המרכזי שהפריע לה יותר מכל לאורך השנים היה דווקא היעדר הפרטיות: "אינטימיות יכלה להתקיים רק בחוץ, והשיחות הפרטיות התקיימו באסם" (שם, עמ' 90), היא מספרת. אולם לאורך הסיפור כולו היא מציינת את רגש החיים החזק שפיעם בה, ואת הנחישות שנולדה בקרבה דווקא מתוך הקשיים: "לקחתי את החיים כפי שניתנו לי ועשיתי את המיטב כדי לשפר אותם".

בשנת 1917 חשו רחל ואברהם קאלוף שהגיעה העת לסיים את הפרק החקלאי בחייהם. אברהם סבל משיגרונ קשה, ורחל כבר הלכה-אף היא מאמנים רבות של חיים בתנאים-לא תנאים:

במידה רבה היה לנו נוח והיינו מרוצים. יוכלנו להביט אחורה בגאווה על הישגינו. באנו כמהגרים ירוקים וחסרי ניסיון, בלו משאבים או הכשרה, אל שממה מוחלטת בארץ זרה, אילפנו ובייתנו את האדמה והפכנו אותה מתאימה לבני אנוש. עמלנו וזכינו בכבוד ובדידות של רבים. הצחוק בא כעת ביתר קלות, והזיכרונות של חוויות-עבר מרות התרככו עם הגיל, אבל הזמן והמחסור גבו את מחירם (שם, עמ' 90-91).

ועוד ועוד. גם אברהם, בעלה, מתגלה כחקלאי רב המצאות וכאיש עסקים לא רע, המצליח שנה אחר שנה להחזיק את המשפחה, על אף הקשיים השונים שפוקדים אותם. הקשיים האופייניים לצפון דקוטה היו הריחוק הרב מכל יישוב אחר (העיר הקרובה ביותר הייתה מרוחקת שלושה ימי נסיעה בעגלה), ותנאי מזג האוויר הקשים – מכות ברד חמורות וקור קיצוני בחורף. במשך 18 שנה התכנסה בכל חורף כל המשפחה – חמים וגיטים – יחד בבקתה אחת, כדי לחסוך בהסקה ובאוכל.

גשתה של קאלוף ליהדות אף היא מעניינת: מצד אחד היא מתלוננת על חמותה שהיא "פנאטית דתית", והיא עצמה מתנגדת לגזרתייה בענייני שבת, כשרות ועוד. מצד אחר היא עצמה מעידה שניחנה ב"אומץ השמור לנשים יהודיות", וש"עשתה כל מה שאישה יהודיה צריכה" (שם, עמ' 59). גם לאלוהים יש נוכחות חזקה בחייה; היא מזכירה אותו פעמים רבות ומספרת בכמה מקומות שפנתה-אליו או התפללה אליו. החתונה וטקסי ברית המילה נחוגו על פי המסורת היהודית בהשקעה ניכרת, שכן היה על המשפחה להזמין לצורך כך בעלי מקצוע שהגיעו מרחוק. ברבות השנים, משהתבססה המשפחה על האדמה, הפך בית קאלוף למרכז יהודי של ממש, ובתחום היו יהודים מכל האזור מגיעים לבלות בו את ימי החג.

תשעה ילדים ילדה רחל בביתה שבערב, וכל לידה לוותה בקשיים ילדים אחרים: לאחר הלידה הראשונה נתקפה אמונת ספלות והזיות עד שראתה את השטן רוקד במטבח; הבת

לעיון נוסף:
R. Calof (Rikoon
J. Sanford [ed.]),
Rachel Calof's
Story: *Jewish
homesteader on the
northern plains*,
Bloomington and
Indianapolis 1995